

MTVSZ Energiaátmenet (médiá) háttéranyag, 2022. szept.

Természetvédők: javítsák és uniós forrásokkal hangolják a közeljövőben indítani tervezett lakás energetikai felújítási pályázatokat!

Alapos energetikai felújítás támogatásával az energiaszámla és energiatartósság csökkentéséért

Kihívások: energiaválság, rezsiszámlák, fűtési szezon indul – egy évtizednyi lemaradás után a lakosságnek sürgős érdeke az energetikai felújítás

A háztartási energiatartóssági beruházások megtérülési idejét sok évvel kitolód, majd egy évtizedes felújítási lemaradást okozó rezsicsökkentés reformja régóta esedékes volt. **A reform most arra ösztönzi a háztartásokat** (valamint a kkv-kat és az önkormányzatokat épületeikre), **hogy sürgősen beruházzanak a lakás/ház energiatakarékosságba**. Újabb roham indult meg épületszigetelésért és más építőanyagokért. Áraik azonban egyre magasabbak, készleteik fogynak, és hosszú a várólista a viszonylag kevés szakértőre, szakemberre és szerelőre az országban. Még jobban látszik, mennyire hiányzik bő egy évtizede egy átfogó, többéves, jól célzott, komplex energetikai lakásfelújítás-támogató program.

Ugyanakkor az energiaszegénységben élők helyzete továbbra sem rendezett, sőt: a rezsicsökkentés-reform következtében [az alacsony jövedelmű, energiapazarló lakásokban/házakban élőknek \(különösen vidéken, nem felújított Kádár-kockákban\)](#) a sokszorosát kellhet fizetniük az energiaköltségekért, ami még szegényebbé tenné őket, mind anyagilag, mind energetikailag. Az elmúlt hetekben sokan, olyanok is akik korábban gázzal fűtöttek, már felvásárolták az összes rendelkezésre álló tűzifát és lignitet/szenet a téli fűtéshez, és a kályhák iránt nagy a kereslet. A falvak és városok idén télen fuldokolni fognak a légszennyezéstől és a szállóportól. És lehet, hogy a következő teleken is.

A kormányzat végre reagál a lakossági felújítási szükségletekre – igaz, egyelőre túl kevés, túl későn

A Technológiai és Ipari minisztérium – köztük az energiáért felelős államtitkár – az elmúlt hetekben különféle konferenciákon azt nyilatkozta¹, hogy **lakóépület energetikai felújítási pályázatok indulhatnak**. Ezekről egyelőre annyit lehet tudni, hogy az otthonok komplex energetikai felújítására lehet majd pályázni, és a támogatás feltétele lesz, hogy minimum 30 százalékos energiamegtakarítást érjen el az ingatlan. A támogatás intenzitása és pontos formája, célcsoportja – azaz hogy az alacsony jövedelműekre céloz-e a lakossági napelemes pályázathoz hasonlóan, vagy tágabb körű, esetleg differenciált lesz-e, még nem ismert. Az államtitkár szerint a közeljövőben várhatók kormányzati bejelentések középtávú intézkedésekről, amelyek „például a mélyfelújításokat fogják segíteni mind a lakossági, mind központi állami épületek körében.”

¹ <https://www.mnnsz.hu/itt-vannak-a-kormany-tervei-komplex-rezsicsokkento-palyazat-johet-ezek-lesznek-a-feltetelek/>

<https://www.portfolio.hu/gazdasag/20220922/steiner-attila-mar-a-lengyel-Ing-forrasokhoz-is-hozzafer-magyarorszag-de-az-orosz-levalas-meg-igy-sem-megy-gyorsan-568553>

Lehetséges felújítási források

A lakóépületek energetikai felújításának sokéves keretű, széleskörű, mélyfelújításra ösztönző támogatását be kell építeni a magyar uniósforrás költségvetésbe, azaz a Helyreállítási Tervbe ill. az operatív programokba. E tartalmi javítási lehetőség még nyitva áll, hiszen a magyar helyreállítási tervet – az EU-ban utolsóként – még nem fogadta el az Európai Bizottság, és a magyar operatív programok is egyeztetés alatt vannak még².

Helyreállítási pénzek: a javítási lehetőség azért is nyitott, mert az év végéig Magyarországnak is ahogy mindegyik uniós tagállamnak a nemzeti helyreállítási tervét ki kell egészítenie egy új, REPowerEU fejezettel (és benyújtania), hogy az orosz energiafüggőséget hogyan kívánja csökkenteni a helyreállítási uniós forrásokból. A magyar kormányzat már jelezte korábban, hogy mégis lehívnák a Helyreállítási Alap hitel részét is (kb. 3400 Mrd Ft)³, nemcsak a támogatást (kb. 2511 Mrd Ft), azaz a helyreállítási uniós pénzek akár nagyobb részét egy átfogó lakóépület energiahatékonyság növelő programra és intézkedéseire lehetne és kellene fordítani. A hazai lakóépületek energetikai felújítása a leghatékonyabb és legtisztább módja az orosz eredetű energiaimport-függőségünk csökkentésének és REPowerEU teljesítésének, és csak így lehet tartós rezsicsökkentést elérni a háztartásoknál.

Operatív Programok: A Környezet- és Energiahatékonysági Operatív Program Plusz-ból (KEHOP Plusz) is egyelőre hiányzott a lakóépületek energetikai felújításának közvetlen és széleskörű támogatása, a finanszírozási rendszer egy részét, elemét ide kellene allokálni.

MTVSZ javaslatok és anyagok

Az MTVSZ évtized óta javasolt átfogó lakossági energetikai felújítási támogatási rendszerével (<https://mtvsz.hu/hirek/2022/06/energiahatekonysagi-beruhazasokkal-sporolnak-meg-a-foldgazimport-negyedet-a-termeszetvedok>) a nyilatkozott kormányzati terveket összevetve, a **következőket javasolja a MTVSZ:**

1. A helyreállítási terv REPowerEU fejezete zöme, a helyreállítási alap Magyarországra jutható támogatás+hitelkerete nagyobb része és a KEHOP Plusz jelentős része lakóépület energetikai felújításra szóljon.
2. A lakossági energetikai felújító pályázat legyen átfogó, többéves és széleskörű; a tervezett minimális 30% feletti felújítást (min. 60% = mélyfelújítás) jutalmazza-ösztönözzék arányosan nagyobb támogatási intenzitással, mert a hőszigeteléssel egybekötött, mélyfelújító komplex lakásenergetikai beruházásokat biztosítják a tartós rezsicsökkentést, energiabiztonságot, a fosszilis energiától függetlenedést.
3. A támogatást jobban kell célozni: közel 100%-os vissza nem térítendő támogatásra az alacsony jövedelmű háztartások vannak rászorulva; a (hitelképes ill. kezdőtőkével rendelkező) közepes/átlagos jövedelműeknek elegendő a 30-40%-os vissza nem térítendő támogatás visszatérülő alappal/hitellel kombinálva.
A visszatérülő támogatást a megtérülés ütemében a háztartások vissza tudják fizetni az alapba, az újrátöltődik, amelyet így további háztartások igényelhetnek energiahatékonysági lakásberuházásokra, széles körben és több éven át hozzáférhető marad.

² A magyar kormány és az Európai Bizottság közötti egyeztetés, tárgyalássorozat még zajlik a helyreállítási alapról és a kohéziós pénzekről, azaz a következő években Magyarországra jutható uniós pénzekről. <https://www.vg.hu/kozelet/2022/09/navracsics-a-targyalassorozatnak-meg-nincs-vege>

³ <https://www.portfolio.hu/unios-forrasok/20220322/rendkivuli-az-osszes-helyreallitasi-eu-penzt-keri-orban-viktor-brusszeltol-534719>

„Örülünk, hogy a kormányzat a lakosság és szakértőink szavát meghallva a közeljövőben lakás energetikai felújítási pályázatot indít. Ez hozhatja el a tartós rezsicsökkentést és energiabiztonságot. De csak akkor, ha egy átfogó/széleskörű és sokéves, az alacsony és átlagos jövedelműeket differenciáltan elérő, mélyfelújításra ösztönző sikeres komplex energetikai otthonfelújítási pályázati program születik. Erre hangolva most rendezni kell az uniósforrás-költési magyar tervet, kiemelten a helyreállítási terv REPowerEU fejezetét, és a jelenleg tervezettnél jóval több forrást kell rá allokálni. Az MTVSZ szakmai javaslataival és lakossági tanácsadással továbbra is kész segíteni a folyamatot.” – mondta Botár Alexa, a Magyar Természetvédők Szövetsége éghajlatvédelem és energia programigazgatója.

Az MTVSZ energiatakarékos háztartási működtetési és felújítási tanácsokkal segíti a lakosságot, hogy felkészülhessen a felújítási pályázatra és a fűtési szezonra:

- háztartás energiafelhasználás online gyorsfelmérő: www.mtvsh.hu/otthonosenergia
- Energiatudatos háztartási kisokos kiadványunk ingyen elérhető mindenkinek: https://mtvsh.hu/uploads/files/KEHOP-MTVSZ-541-Energiatudatos_haztartasi_kisokos_veg.pdf

MTVSH elemzés: A magyar energia veszélyhelyzeti akcióterv – és kétarcú hatása a háztartásokra

A magyar energia veszélyhelyzeti akcióterv összességében vegyes jelzést ad a lakosoknak: egyfelől a rezsicsökkentés reform energetikai felújításra ösztönöz, más pontok pl. hazai lignit- és gázkitermelés növelése, lakossági fűtési lignit/barnaakőszén program épp az ellen hatnak, eltolnák az energiaátmenetet. Az akciótervről részletes értékelésünk itt: <https://mtvsh.hu/hirek/2022/08/a-magyar-energia-veszelyhelyzeti-terv-reszletes-elemzesunk>

2022. szeptember

Miért fontos a hazai lakóépületek alapos energetikai felújítása és annak támogatása közpénzekkel?

A hazai lakóépületek átlagosan nagyon rossz energiateljesítményűek, az energiacímkékük⁴ átlagosan FF-HH közé esik. A MEHI 2020-as tanulmánya alapján 5 éven belül 1,4 millió lakásfelújítást tervezett a lakosság. Mivel generációnként kb. egyszer (max. kétszer) tud felújítási céllal hozzányúlni a lakos a házához vagy lakásához (kezdőtőke/hitelképtelenség és kapacitás miatt), az államnak segítenie, ösztönöznie kellene, hogy akkor alapos energetikai felújítás történjen, hogy tartós legyen az energiaszámla-csökkentés.

A következő években tehát milliós nagyságrendű lakásnál kell komplex energetikai felújítás (hőszigeteléssel, nyílászáró- és fűtőkorszerűsítés), más néven mélyfelújítás, amikor az energiamegtakarítás 60% feletti. Mivel a magyar háztartások közel $\frac{3}{4}$ -e ma gázzal fűt, a széleskörű és alapos energetikai felújítás ill. annak állami támogatása nemcsak tartósan csökkenti a rezsizámlát, hanem a fosszilis energiáknak és az orosz-ukrán háború okozta energiaárválságnak való háztartási és magyar gazdasági kitétséget, függőséget is jelentősen csökkenti. A gázimportunk legalább negyede (ez ugyanakkora, mint a teljes hazai gáztermelés, 2 milliárd köbméter) azaz a teljes éves hazai gázfelhasználás ötöde lenne megspórolható (Nemzeti Energiastratégia 2030 adat), ha a lakóépületeket (legalább közepes szinten) energetikailag felújítanák. A mélyfelújítással még jobban járnánk. Ez egyszerre járul hozzá a gazdasági, szociális, éghajlatvédelmi és levegőtisztasági célokhoz. Forrásokkal és információval kell segíteni a lakosságot, hogy széleskörű mélyfelújításokat végezzenek. Ez hosszútávú valós energiaszámla csökkentést és tisztább levegőt eredményez. Ehhez vissza nem térítendő támogatásokat kell biztosítani állami és uniós forrásból, mely az állam számára is jelentős mértékben megtérül.

A rezsicsökkentés valójában a háztartások gázfüggőségét tartja fent, a gázfelhasználást támogatja, és a nagy gázfelhasználású magasabb jövedelműek jobban járnak vele, mint a kevesebb gázt fogyasztók. A rezsicsökkentés miatti alacsony lakossági gázár sok évvel kitolja az energetikai felújítások megtérülési idejét, így az energetikai felújítások ellen vagy azok halogatására ösztönöz. Ráadásul a rezsicsökkentést, a fosszilis energiaárak növekedését végül ugyanúgy a lakosság, önkormányzatok és kvk-k fizetik meg, a beszedett közpénzek, pl. a különféle adók révén, ill. az élelmiszer- és más termékek-szolgáltatások inflálódó, magasabb árába beépítve. Ugyanakkor pont az energiaszegénységben élő, leginkább rászorultak viszont nem vagy alig részesülnek rezsicsökkentésben, mivel ők a nem rezsitámogatott szénnel vagy fával fűtenek, leginkább kényszerűségből. A fentiek mint azt indokolják, hogy a tartós lakossági rezsicsökkentéshez energetikai felújításokat kell támogatnia az államnak, differenciáltan az alacsony jövedelmű, energiaszegénységben élőknek illetve az átlagos/közepes jövedelműeknek.

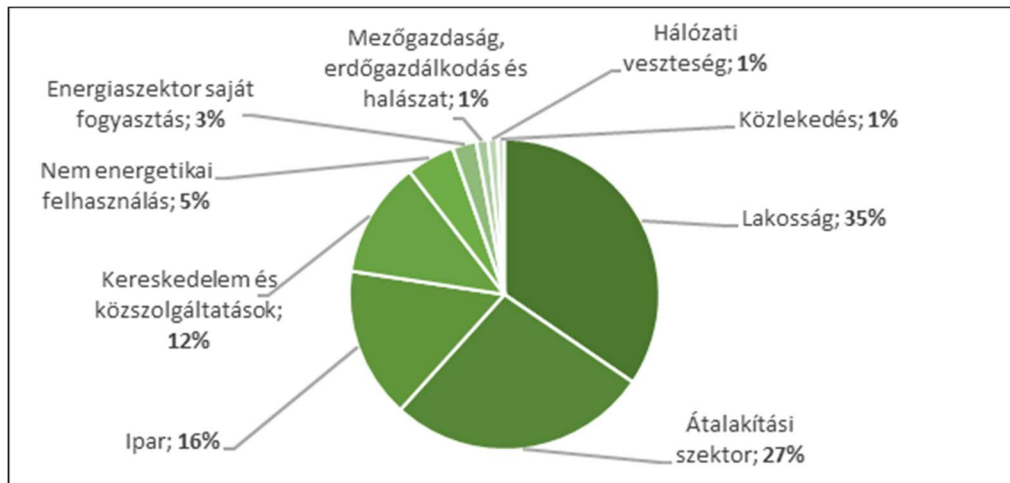
Mivel a kormány a 2023-as költségvetési terv szerint a rezsicsökkentésből kiveszi az amúgy is pénz- és működési gondokkal küszködő kvk-kat és önkormányzatokat, számukra is sürgősen állami támogatást

⁴ Egy „energiacímke” a háztartási nagygépek energiacímkéje mintájára készítettendő szakemberrel (ingatlan eladáskor vagy tartós bérbeadáskor, 50 nm hasznos alapterület felett) az adott lakásra vagy épületre, ami az épületszerkezetek, fűtőberendezés(ek) minőségét, állapotát és a fűtéshez használt energiaforrásokat veszi figyelembe. Tájékoztat arról, hogy a lakás 1m²-re vetítve mennyi fűtési energiát igényel; túlmelegszik-e a nyáron és hogy adott energetikai beruházással mennyit tudnánk javítani az ingatlan besorolásán.

kellene nyújtania energetikai felújításokhoz, energiamegtakarítási beruházásokhoz, hogy gázfüggőségük csökkenhessen és tartósan csökkenthessék rezsizámlájukat.

Az energetikai felújítás kell legyen az első a gázfüggőség csökkentésében⁵

1. ábra: Magyarország gázfelhasználásának megoszlása; 2020

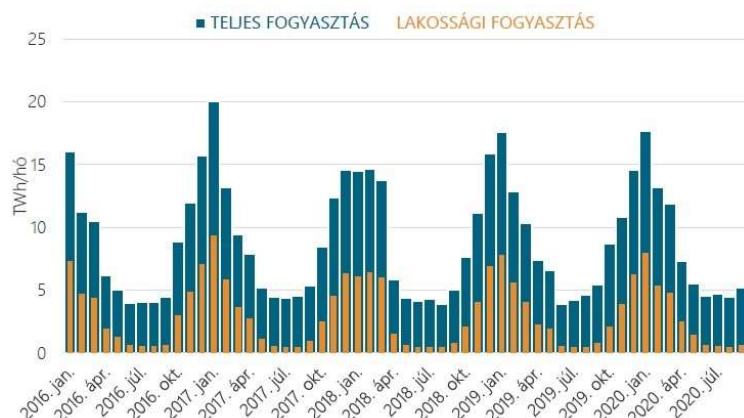
ga legfrissebb hivatalos adatok szerint (MEKH) a hazai gázfelhasználás legnagyobb részét, közel 35%-át (3,3 milliárd m³) a **lakossági** gázfelhasználás adta. A lakossági fogyasztás hőmérséklet-vezérelt, ezért éves szinten hullámzó tendenciát mutat, mivel a téli hónapokban a fűtés miatt megnő a felhasználás, a nyári hónapokban pedig lecsökken (2. ábra). A lakossági gázfelhasználást szinte teljes egészében a fűtésre használt gázmennyiség teszi ki.

Mivel 2019-ben a háztartások átlagosan energiafogyasztásuk 71%-át használták fűtésre, 13%-át használati melegvíz előállítására, 11%-át világitásra és a készülékek működtetésére, 5%-át pedig főzésre, ezért a háztartási gázfüggés fokozatos kivezetése energetikai felújítással és a fűtéskorszerűsítés (megújuló energia alapú fűtésre váltás) jelentősen növelné a magyar háztartások hosszú távú energiabiztonságát.

2019-ben a magyar háztartások közel 75%-a (3,3 millió) fűtött fosszilis energiahordozókkal, melyek közül 800 ezer háztartás használt fát, szenet, lignitet vagy hulladékot. Ebből következik, hogy a földgáz továbbra is a legjelentősebb, fűtéshez használt fosszilis energiahordozó.

⁵ A gázfejlesztés adatok forrása: <https://www.penzcentrum.hu/otthon/20210416/dobbenetes-mennyi-energiat-hasznalunk-el-lakasok-irodak-hutesere-1113844#>
<https://www.portfolio.hu/ingatlan/20200127/meg-mindig-tobb-szazezer-magyar-haztartas-fut-faval-vagy-szennel-413751>
<https://statinfo.ksh.hu/Statinfo/haViewer.jsp>
<http://www.mekh.hu/foldgazpiac-eves-riport-2019-2020>

2. ábra: A lakossági gázfogyasztás a teljes fogyasztáson belül (MEKH ábra)

Honnan jutna pénz lakóépületek energetikai felújítására? Uniós közpénzből

A hazai fejlesztések az utóbbi évtizedekben alapvetően és zömében az EU Alapok közpénzeiből történtek, [most is rá vagyunk utalva](#). Azonban az Európai Bizottsággal jelenleg is tárgyalás/egyeztetés alatt álló magyar uniósforrás-költési tervekben (operatív programok, helyreállítási terv), a lakossági energiahatékonyságot növelni kívánó pénzügyi konstrukciók gyengék (pl. mélyfelújítás/hőszigetelés nélküliek), ezért inkább közpénz-és energiacsapdák.

Például, a magyar Helyreállítási és Ellenállóképességi Tervből (HET) teljességgel hiányoznak a kifejezetten az energiahatékonyságot szolgáló intézkedések, néhány megújuló energiára vonatkozó intézkedés tér ki erre érintőlegesen. Magyarország az utolsó tagállam, amelynek még nem fogadták el a helyreállítási tervét. A HET keretében (majd annak hiányában állami forrásból támogatni ígért) meghirdetett lakossági napelem- és napelem&hőszivattyú pályázat [elszalasztott lehetőség lett](#). Pedig az EU helyreállítási terv uniós iránymutatása (2021. január), az EU felújítási hullám stratégiája, és a Magyarországra vonatkozó országspecifikus EU ajánlások kifejezetten az épületek energiahatékonyságának növelésére szólítottak fel.

A KEHOP Plusz a háztartási energiahatékonysági beavatkozásokat elsősorban az energiaszolgáltatókat érintő energiahatékonysági kötelezettségi rendszer (EKR)-en keresztül tervezik finanszírozni. Ez azonban nem ösztönzi eléggé a kedvezményezett energiaszolgáltatókat, hogy a támogatást az általuk ellátott lakóépületek alapos energetikai felújítására költsek.

A Magyar Természetvédők Szövetsége (MTVSZ) a hazai költési tervek – Operatív Programok, helyreállítási terv – szakmai elemzése alapján a következőket javasolja a tervekbe írni energiahatékonyság szempontból:

- Támogatással elsődlegesen a hőszigeteléssel egybekötött, mélyfelújító komplex lakásenergetikai beruházásokat kell ösztönözni, mert ez biztosítja a tartós rezsiszűkítést, energiabiztonságot, a fosszilis energiától függetlenedést;
- A támogatást jobban kell célozni: közel 100%-os vissza nem térítendő támogatásra az alacsony jövedelmű háztartások vannak rászorulva; a (hitelképes ill. kezdőtőkével rendelkező) közepes/átlagos

jövedelműeknek elegendő a 30-40%-os vissza nem térítendő támogatás visszatérülő alappal/hittel kombinálva.

- A visszatérülő támogatást a megtérülés ütemében a háztartások vissza tudják fizetni az alapba, az újratöltődik, amelyet így további háztartások igényelhetnek energiahatékonysági lakásberuházásokra, széles körben és több éven át hozzáférhető marad.

A zöld beruházások révén mérsékelhető a válság okozta visszaesés, csökkenthető a munkanélküliség és ösztönözhető a gazdaság helyreállítása. Különösen igaz ez a KKV-k által dominált építési szektorban.

Javaslatunk és további háttéranyagok: www.mtvsz.hu/energiafordulat oldal tetején

EU-s szabályozás lehetőséget ad: „Első az Energiahatékonyság” elve

Az EU az Európai Zöld Megállapodás, Irány az 55% csomag és a REPowerEU is egyre inkább előtérbe helyezi az energiahatékonyság elsőségét a jogi háttérrel, szakpolitikai célokkal és az Uniós források allokációjánál. Az Európai Bizottság **Felújítási Hullám (Renovation Wave) stratégiája az európai felújítási ráta megkétszerezését és a felújítások mélységének növelését, egyúttal a felújítások nagyobb energia- és erőforrás-hatékonyságának elérését célozza.** A közeljövőtől szigorúbb szabályozás vonatkozik nemcsak az új, hanem a meglévő épületekre is, az energiahatékonyságra vonatkozó kötelező minimum követelmények fokozatos bevezetésével. Az uniós energiahatékonyságot tovább erősítené az orosz fosszilis energia-függőséget csökkentő uniós terv, a május 18-án megjelent REPowerEU is: 2020-as szintekhez képest 9% helyett 13%-os energiamegtakarítást céloz EU szinten 2030-ra. Ez még mindig elmarad a szükséges 19-20%-tól, de a trend egyértelmű: energiaátmenet felgyorsítása, épületek energetikai felújítása nélkül nincs megoldás.

Összeállította és további info:

Botár Alexa, éghajlatvédelem és energia programigazgató, MTVSZ, alexa@mtvsz.hu, mobil: 70 340 8997

2022 június